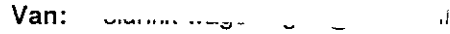

Aan: INFOPUNT INFOPUNT[INFOPUNT@flevoland.nl]
Van:
Sent: ma 04-06-2018 22:10:36
Importance: Normal
Onderwerp: Zienswijze beheer begraasde deel Oostvaardersplassen
MAIL_RECEIVED: ma 04-06-2018 22:10:43
2018-05-31 = Vegetatie in begrazingsgebied OVP.pdf.TXT
2018-06-04 = Zienswijze Beheer Begraasde Deel Oostvaardersplassen.pdf.DRF
Provincie Flevoland, Commissie Duurzaamheid
t.a.v. de griffier, mevr. Judith Goudriaan

Betreft: Zienswijze beheer begraasde deel Oostvaardersplassen

Wageningen, 4 juni 2018

Geachte mevrouw Goudriaan,

In bijlage vindt u onze zienswijze op het toekomstige beheer van het begrazingsgebied in de Oostvaardersplassen. Ik dien dit in namens een groep betrokken burgers. Ik zal komende woensdag, in de Statenvergadering van de Commissie Duurzaamheid, deze zienswijze kort toelichten. Ik heb mij vanavond daarvoor per email aangemeld.

Tevens stuur ik u het eindrapport van een onderzoek naar de vegetatie in de Oostvaardersplassen, welke mede aan de basis ligt van deze zienswijze.

Hoogachtend,

Ir.

Pastorale 2018

Zienswijze m.b.t. het beheer van het begraste deel van de Oostvaardersplassen

Naar een eenduidige en het dierenwelzijn garanderende oplossing

Wageningen, maandag 4 juni 2018

Advies m.b.t. het beheer van het begraste deel van de Oostvaardersplassen

1ste voorkeur: De volledige verwijdering van alle grote grazers uit het OVP-gebied

Het heeft de voorkeur om alle grote grazers uit het Oostvaardersplassen gebied te verwijderen (door vangen en verplaatsen waar mogelijk, en anders door afschot), en ook het verwijderen van alle hekken rondom het gebied is zeer wenselijk. Ook de dijkes die bepaalde delen droog houden kunnen dan verwijderd worden, waardoor er een voor het hele gebied gelijke jaarlijkse schommeling van de waterstand gerealiseerd kan worden, met een relatief hoge winterstand en een lage zomerstand, mogelijk zelfs met droogvallende platen. De grote grazers zijn op een tegennatuurlijke (en illegale) manier in het gebied uitgezet en hebben een zeer schadelijke uitwerking op de vegetatie en op de vogelstand in het gebied. Ook de oneindige voortplanting van de Grauwe gans, die veroorzaakt wordt door het ontstaan van een compleet kale vlakte, is doorgeschoten en heeft negatieve vormen aangenomen, en zou door verwijdering van de grote grazers naar een natuurlijk niveau terug kunnen zakken. Door de afwezigheid van terugkoppelingsmechanismen is het ecosysteem compleet ontspoord, met extreem dierenleed en een enorme overbevolking van grote grazers en Grauwe ganzen tot gevolg. Door de grote grazers uit het systeem te verwijderen en het gebied daarna als Vogelrichtlijngebied te gaan beheren, zonder verder nog in de vegetatieontwikkeling in te grijpen, herstelt zich een maximaal natuurlijke situatie, zoals die past bij de lokale ecologische condities.

2de voorkeur: N2000 vereisen open grazige vlakken en daarvoor is begrazing nodig door in het systeem ingebrachte grazende dieren

In het geval begrazing vereist is i.v.m. het behalen van N2000 doelen is het in de onderstaande beschreven beheersvorm de enige mogelijkheid die het dierenwelzijn garandeert, en die ook de N2000-doelen goed zal dienen. Hoe dan ook mag het behalen van N2000 doelen niet ten koste gaan van het dierenwelzijn, wat hoe dan ook voor het behalen van N2000 doelen gaat.

Begrazing dient alleen de N2000 doelen

De enige reden waarom er begrazing in OVP nodig is is vanwege de N2000-doelen die, vanwege de leef- en eetgewoonten van o.a. de Grauwe ganzen, graslanden vereist. Momenteel worden er echter dermate veel Grauwe ganzen gekweekt in OVP dat die overal in heel Nederland problemen veroorzaken, zoals eutrofiëring in veengebieden waar ze de nacht doorbrengen. In OVP zouden de beheerders ook met veel minder grasland kunnen volstaan, en de nadruk op het kweken van één vogelsoort ten koste van andere is een kunstmatige keuze, in feite een vorm van pluimveeteelt die het kweken van Grauwe ganzen beoogt.

Wettelijke status van grote grazers die in het gebied worden gebracht

De eerste stap is het opgeven van het foute idee dat het bij de grote grazers (Konikpaard, Heckrund én Edelhert) in OVP om "wilde dieren" gaat, en alle grote grazers zijn en blijven gehouden dieren binnen de hier geadviseerde beheersvorm, zoals ook "Het Besluit Houders van Dieren" dat zegt. Dat er verwildering is opgetreden is geen reden om deze gehouden dieren "wilde dieren" te noemen, want die verwildering was het gevolg van systematische verwaarlozing in een op- en/of afgesloten situatie, en niet van natuurlijke aanpassing, en die verwildering leidde tot grote welzijnsproblemen bij alle grote grazers. Wie goed kijkt naar deze dieren weet dat ze helemaal niet aan het gebied zijn aangepast, maar dat ze vanwege het hoge hek simpelweg geen alternatief hebben, en dat ze het maar moeten zien te rooien in het OVP-gebied, tot ze er dood bij neervallen, vaak door pre-actief afschot na maanden van verhongering. Voor de Konikpaarden en Heckrunderen is dit alles evident, maar ook voor de Edelheren is de situatie volkomen onnatuurlijk, want deze dieren kunnen niet weg, en ook zijn ze niet spontaan naar het gebied gekomen maar werden daar (illegaal) uitgezet. Om dus de grote grazers in OVP als wilde dieren te betitelen is een truc om deze dieren rechteloos te maken zodat gebiedsbeheerders ze kunnen laten creperen in moeilijke tijden, maar het is strijdig met het rechtsgevoel van een ethisch goed ontwikkeld mens. Omdat de Edelheren ook producten leveren worden ze door "Het Besluit Houders van Dieren" niet als wilde dieren maar als gehouden dieren gezien. Deze Edelheren kwamen uit een dierenpark en dat ze in OVP als wild worden aangemerkt, terwijl daar een hek omheen staat waardoor vele herten creperen in het moeras, is onrechtvaardig en immoreel. OVP is niet meer dan een zeer slecht beheerd dierenpark vol verwaarloosde dieren, en dat dat mogelijk is in een rechtsstaat is onbegrijpelijk, en door deze dieren allemaal als gehouden dieren te betitelen is er een eerste stap gezet naar een blijvende oplossing voor het extreme dierenleed in OVP.

Alleen nog zomer (groei seizoen)-begrazing met gehouden dieren

Een tweede stap is om een maximaal aantal van deze dieren, en indien mogelijk allemaal, op een acceptabele manier uit het gebied te verwijderen, om dat na een periode van herstel van het gebied alleen nog te werken met plantengroei seizoen-begrazing met gehouden dieren, waarbij het niet uitmaakt welke gehouden dieren daarvoor ingezet worden, als de N2000 doelen m.b.t. begrazing maar gehaald worden. De keuze voor de toegepaste (combinatie van) grote grazers kan dan zelfs per jaar verschillen, afhankelijk van de ontwikkeling van de vegetatie en nieuwe inzichten in de effecten van deze goed onder controle gehouden begrazing. De vele voordelen daarvan som ik hieronder op.

Deze beheersvorm is gunstiger voor het behalen van N2000 doelen

Het wereldvreemde idee van "natuurlijke processen met onbeheerde kuddes gefokte en achter een hek uitgezette grote grazers" staat geheel los van de N2000-doelen, die ook via zomerbegrazing met gehouden dieren kan worden bereikt. Door in de periode dat de vegetatie geen voeding levert alle grazende gehouden dieren naar elders te verplaatsen (lokken met hooi) kun je in de winter ook de waterstand iets hoger opzetten, wat gunstig is voor het riet, wat weer positief zal uitpakken op vele rietlandvogels, en wat ook goed zal zijn voor vele trekvogels.

Voordelen van de voorgestelde beheersvorm

Deze vorm van "natuur-veehouderij" heeft vele voordelen:

- Door op deze manier te werken kun je precies bepalen hoeveel dieren je in het gebied laat grazen, en hou je dus het hele ecosysteem goed in de hand, en kun je direct bijsturen wanneer dat nodig is.

- Daardoor kun je "spelen" met de vegetatiestructuur, en door bijvoorbeeld stukken gebied met een (tijdelijke en verplaatsbare) vee-rasters af te zetten kun je daar de vegetatie zich spontaan laten herstellen. Dat maakt ook het planten van bomen overbodig, want de vegetatie herstelt zich dan op een natuurlijke wijze. Dan laat je de natuur zijn werk doen, en hou je op met tuinieren.
- De gezondheid van de dieren is beter in de hand te houden, en een deel van de kudde kun je voor de slacht bestemmen, zodat er geen kadavers in het veld achterblijven.
- Wil je voor de terugkeer van gieren en andere aaseters enkele kadavers in het veld laten liggen, dan kun je enkele van de voor slacht bestemde dieren op goed geselecteerde punten neerleggen, zodat er niet overal kadavers liggen waar mensen wandelen.
- Door in de winter de dieren naar elders te halen kun je deze daar goed bijvoeren, zodat er geen verhongering optreedt. Dit gebeurt in vele gebieden waar men grote grazers inzet in het natuurbeheer.
- Zijn er te veel dieren, en kun je die ook niet elders plaatsen, dan kun je ze naar de slacht brengen, en dan leveren ze prachtig vlees van koeien die een prachtig leven buiten hebben geleid. Ook kun je dit vlees voor de carnivoren in dierentuinen bestemmen.
- De enorme investeringen in de aanleg van een corridor blijven de belastingbetaler bespaard.
- Het doemscenario van grote kuddes waarvan in de winter vele dieren creperen blijft Zeewolde bespaard.
- Je kunt in het beheer van OVP weer de vogels centraal plaatsen. Het was en is een vogelrichtlijn gebied, en op deze manier kun je de begrazing precies afstemmen op de vereisten die vele vogelsoorten aan het gebied stellen.
- Je kunt door de aanleg van een wandel- en fietspad langs de rand en een aantal uitkijktorens het gebied toegankelijker maken voor wandelaars die dan lopend en fietsend door het gebied gaan, wat gezonder is dan zittend gedurende enkele uren in een open kar achter een uitlaatgassen uitstotende trekker aan door het gebied vervoerd te worden.
- Door van het gebied weer een vogelgebied van internationale allure te maken (laten zijn) trek je vermoedelijk zeker zoveel toeristen als er nu komen voor de safari's. Veruit de meeste mensen komen om bijzondere vogels te zien, en velen lopen met telescopen en teledenzen rond om echte wilde dieren en vogels te observeren. De spontaan komende zoogdieren zijn daarbij voldoende, en wie koeien, paarden en Edelherten wil kijken kan op heel veel plaatsen in Nederland terecht.

Afwijzing aanleg corridor naar het Horsterwold

Echte wilde dieren zoals Ree, Vos, Haas, Hermelijn, Bunzing, Bever, Visotter en andere hebben die corridor niet nodig en vinden hun weg zelf wel. Wanneer dieren niet spontaan naar OVP komen horen ze daar misschien ook wel niet thuis, en daarvoor hoeft je dus geen miljoenen kostende verbindingstrook met bruggen aan te leggen. De grote grazers die tegen de natuurlijke ontwikkelingen in werden uitgezet zijn beter af als je ze uit het gebied haalt, mits je dat op een zo diervriendelijk mogelijke manier doet natuurlijk. Ook de gehouden dieren die in het vegetatie-groei seizoen worden ingezet voor de begrazing wacht geen langzame dood door verhongering, en dat een deel naar de slacht gaat is voor sommige mensen misschien moeilijk te verteren, maar dat is ook de realiteit in veel andere natuurgebieden. Het is in feite een extreme absurditeit van een veel te rijke samenleving om aan de ene kant dieren in overvolle stallen te fokken voor de consumptie, terwijl je enkele kilometers verderop zogenaamd wilde dieren laat verrotten in het veld, omdat jacht tegen de natuur in zou gaan.

Wij willen alle bestuurders vragen om te kiezen voor deze eenduidige oplossing voor het extreme dierenleed in de Oostvaardersplassen. Door het dierenwelzijn van de grote grazers op de allereerste plaats te zetten, en door alle uit velerlei theorieën voortkomende fantasierijke ideeën m.b.t. het creëren van Pleistocene oernatuur van deskundigen die maling hebben aan het dierenwelzijn van de spelers in hun oernatuur-theater overboord te gooien kan op korte termijn een definitieve oplossing gevonden worden waar iedereen die om het lot van dieren geeft blij van zal worden.

Wanneer bestuurders het dierenwelzijn gaan prioriteren boven zaken als verdiensten aan safari's, en wanneer zij het foute idee opgeven dat OVP alleen maar een uniek gebied is vanwege de begrazing met "wilde grote grazers", ligt de weg naar een definitieve oplossing van het nu al veel te veel jaren durende dierenleed in OVP voor het oprapen.

Hoogachtend,

— bioloog en leraar

Bijlage: eindrapport vegetatieonderzoek naar de begroeiing en productie in het begrazingsgebied binnen het N2000 Oostvaardersplassen gebied

Afb.1: 20 mei 2018, nabij vogelkijkhut de Brandgans (vegetatieopname 8)

Vertrapte tredvegetatie met o.a. Straatgras, Zilver schoon en jonge rietscheuten. Zie blz. 23-24 voor de tabel met de “vegetatieopnamen” en de gevonden soorten.

Vegetatie in het begrazingsgebied van de OVP

Ir. Jaap Slurink, tweede versie d.d. 31 mei 2018

Afb.2: 20 mei 2018: Nabij de Oostvaarder

Ganzen, overal ganzen. De vlakte oogt kaal maar wel (grouw-)groen. Zie blz.14 voor “het lage kijkhoek effect”.

Afb.3: Google Maps: 1cm = 5m

Voor dit onderzoek is veel gebruik gemaakt van het satellietbeeld van Google Maps. Hier de vegetatie in de Driehoek, met dode bomen, en rechts een monocultuur Zwarte mosterd.

Inhoudsopgave:

Voorwoord	3
Eindconclusie	4
Indrukken tijdens bezoeken van het Oostvaardersplassen-gebied (OVP) in maart 2018	4
Een onderzoekje van de vegetatie met het Google Maps satellietbeeld	8
Enkele algemene opmerkingen over vegetatie	12
Vegetatietypen	16
Beschrijving van vijf bestudeerde vegetaties	17
Tabel met de gevonden soorten	23
Foto's genomen op 26 mei in verschillende delen van het begrazingsgebied	24
Conclusies	26
Extra foto's	28

Afb.4: Kort gegeten vegetatie met Grauwe ganzen in de Driehoek, 20 mei 2018

Dit soort plekken zijn representatief voor grote delen van het OVP-begrazingsgebied. De bedekking van kale bodem is vaak hoog (20-40%), en de bedekking van grasachtige planten (incl. Riet) versus kruidachtige planten ligt ongeveer op 50-50, maar vaak ook domineren kruidachtige planten. Het Riet dat overal opkomt wordt permanent kort gegeten door de grote grazers (vanaf nu GG), waardoor het gebied open blijft en de ganzen het korte gras kunnen begrazen. Daar waar grassen groeien zijn die altijd zeer kort gegeten en vormen ze nooit een mooie dichte grasmat, maar vertonen een patroon van losse polletjes tussen veel kruidachtige planten, meestal met vele kale bodem ertussen. Door de permanente betreding door de GG is de bodem sterk beschadigd, en vertoont het beeld van een open korte tredvegetatie, met veel soorten die ook in akkers gevonden worden.

De kern van het beheersplan is dat er veel open grazige vegetatie op natte bodems moet zijn voor de vele Grauwe ganzen en andere watervogels. GG worden ingezet om de vegetatie zo kort mogelijk te eten, om daarmee leefruimte te creëren voor de ganzen. Het gaat dus om goede leefcondities voor de vogels, en de grote grazers zijn slechts hulpmiddelen daarbij, goedkope maaimachines die je aan hun lot kunt overlaten en in de winter kunt laten creperen als de vegetatie niets meer produceert.

Voorwoord

Dit rapport betreft een kort vegetatieonderzoek dat ik op zondag 20 mei 2018 in de begraasde randzone rond de grote vlakte deed. Ook zijn de indrukken van enkele bezoeken in maart en april verwerkt en is het satellietbeeld van Google Maps bestudeerd. Op alle plekken die ik in het veld bekeek vond deze winter intensieve begrazing plaats door Konikpaarden, Heckrunderen en Edelherten, en ook op dit moment lopen er Edelherten rond en ook grazen er veel Gauwe ganzen met hun kuikens.

Ik bezocht het OVP-gebied op 5 en 26 maart, 1 en 10 april en 6 mei 2018. Dit rapport begint met een klein aantal indrukken van de vegetatie in maart.

Door twee andere bezoekers zijn eind mei een aantal foto's genomen in verschillende delen van het hermetisch afgesloten centrale deel van het begrazingsgebied, waarvan zijn vier foto's zijn opgenomen. Deze vullen dit verhaal prachtig aan, en geven een beeld van de extremen m.b.t. de vegetatie, waarbij de eerste serie vooral de uitgestrekte volkomen kapotgelopen en kale relatief laaggelegen vlakten betreft, waar echt niets voor de GG te eten valt, en de tweede serie de vegetatie op de hoger gelegen en hier en daar wat reliëfrijkere delen van het gebied, waar de meest dichte vegetaties gevonden worden, die overeenkomen met de vegetaties in de randzone die ik op 20 mei bestudeerde. Op basis van deze twee series is er geen reden om mijn eigen indrukken bij te stellen, en ze vullen in feite mijn verhaal prachtig aan, door de extremen in dichtheid van begroeiing binnen het hermetisch afgesloten deel van de grote vlakte goed in beeld te brengen.

In de loop van de afgelopen weken heb ik op internet veel foto's van het gebied zien langskomen, vaak met levende dieren, vaak met kadavers, maar ook veel redelijke foto's van de vegetatie. Ik heb mij daarbij steeds gefocussed op dat wat ik van de plantengroei kon zien, en keer op keer werd ik bevestigd in het beeld wat ik schets in dit rapport. Ondanks dat blijft het een (goed onderbouwde) indruk, en om bijv. harde uitspraken over de productie van voedsel voor de grote grazers te doen is meer onderzoek nodig, zoals onderzoek aan de voedingswaarde van allerlei gegeten kruidachtige planten en aan de snelheid van productie van biomassa e.d. Toch doe ik op basis van mijn waarnemingen wel een uitspraak daarover, daar je uit de vegetatiestructuur in het gebied wel kunt zien dat de begrazingsdruk dermate hoog is dat de vegetatie sterk gedegradeerd is en op veel plaatsen zo sterk beschadigd is dat de productie sterk is teruggeduimd. De argumenten voor deze stellingname geef ik later hieronder, daar waar ik kort de onderzochte vlakken bespreek.

Ik bekeek alleen de vegetatie binnen het begrazingsgebied, met nadruk op de vegetatie van de grote vlakte. Deze grote vlakte is echter vrijwel hermetisch afgesloten, maar op één punt aan de rand, en ook met mijn veldkijker, heb ik een redelijke indruk van de vegetatie op die vlakte gekregen. In de randzone heb ik de vegetatie wel zeer uitgebreid bekeken, en er zijn meerdere redenen om aan te nemen dat er geen wezenlijke verschillen zijn tussen de vegetatie op de grote vlakte en in de open begraasde delen van de randzone:

1. Het gaat om hetzelfde bodemtype, zeer voedselrijke zeeklei;
2. Ook in de randzone heeft gedurende de hele winter zware begrazing opgetreden door Konikpaarden, Heckrunderen en Edelherten. Daardoor is ook hier de bodem sterk betreden, al het eetbare opgegeten en de uitwerpselen hebben de bodem met stikstof en fosfaat verzadigd;
3. De Grauwe ganzen grazen er ook en laten er ook hun uitwerpselen achter.

De vegetaties die ik op zondag 20 mei goed bekeek zijn daarom naar mijn idee representatief voor het begraasde deel van OVP. Ik doe geen uitspraken over het veel grotere moerasgebied met zijn uitgestrekte rietlanden en wilgenstruweel, omdat ik dat niet voldoende bekeken heb.

Eindconclusies

Voor diegenen die geen tijd hebben het hele rapport door te nemen hier al meteen de eindconclusies. Deze zijn op 30 mei geformuleerd, nadat het rapport al grotendeels klaar was, als onderdeel van de afronding.

Als gevolg van vele jaren van zeer hoge begrazingsdruk door GG en ganzen is de productie van biomassa door de zwaar overbegraasde vegetaties in OVP dermate sterk teruggevallen dat ze ook op dit moment nog onvoldoende voedsel levert voor de GG, die dus staan te verhongeren!!! Oorzaken: 1. Door de selectieve druk op grassen zijn hun (ten deze giftige) concurrenten op veel plekken gaan domineren; 2. De grassen zelf krijgen niet de kans enige omvang te krijgen, zodat hun bladoppervlakte zeer gering blijft, waardoor de biomassa productie zeer laag is; 3. Er is zeer weinig gras, dus de productie door grassen is hoe dan ook zeer laag; 4. Veel oppervlakte is kaal, dus dat produceert hoe dan ook niets; 5. De GG eten ook andere planten, en die zouden als alternatief voor grassen gezien kunnen worden, maar daar waar de begrazingsdruk erg hoog is zijn die ook sterk afgenomen, met dezelfde terugval in productie als gevolg. Gevolg van dit alles is dat giftige planten als Zwarte mosterd en Jakobskruid op veel plekken zijn gaan domineren en zelfs hier en daar monocultures zijn gaan vormen. Naar mijn overtuiging is zelfs 1100 GG te veel om het gebied zich te laten herstellen. Goede terugkoppelingsmechanismen ontbreken, en de extreme sterfte in de winter blijft zich herhalen als de mens zelf niet zorgt voor een humaan terugkoppelingsmechanisme. Mijn advies voor zomerbegrazing met gehouden dieren blijft daarom staan!!!

De enige twijfel die ik nog heb betreft de geschiktheid als voedsel van diverse kruiden zoals Akkerdistel, Grote brandnetel, Gewone smeerwortel en Heermoes, en de schors van wilgen en takken en bladeren van struiken zoals Eenstijlige meidoorn en Sleedoorn. Dat wordt allemaal gegeten, maar hoe schadelijk is dat voor de GG? Uit nood worden zelfs de restanten van Jakobskruid en Zwarte mosterd gegeten, want hoewel die domineren vind je daarvan geen oude restanten van het vorig jaar, dus de honger is dermate groot dat uiteindelijk alles gegeten wordt, op dood riet na misschien, maar ook dat verdwijnt op vele plekken, dus zelfs dat eten de GG. Dierenartsen weten beter dan ik hoe gezond dat is, maar ik twijfel daar sterk aan. Volgens mij is er in OVP sprake van doelgerichte en moedwillige verhogering van GG t.b.v. het maximaal laten toenemen van Grauwe ganzen, en omdat daarbij het dierenwelzijn van de GG bewust wordt genegeerd is er naar mijn overtuiging sprake van een ernstige misdaad tegen het dierenwelzijn, waarbij ik spreek van doelgerichte en moedwillige dieren mishandeling.

Indrukken tijdens bezoeken aan het Oostvaardersplassen-gebied (OVP) in maart 2018

De discussie richt zich momenteel op de vraag of er op dit moment, na sterfte van 3200 GG, voor de resterende dieren voldoende voedsel te vinden is. Daarbij wordt soms vergeten dat de echte discussie gaat over het extreme dierenleed door vele maanden van honger op een kaal gegeten en uitgeleefde vlakte. De degradatie van bodem en vegetatie is dermate sterk dat er zelfs eind mei nog geen sprake is van herstel van de vegetatie, en dat er op een aantal vlakken ogenschijnlijk voldoende voedsel beschikbaar zou zijn wil niet zeggen dat het gebied voor de resterende GG voldoende voedsel produceert. Het beeld van de afgelopen winter zal zich zeker herhalen als het aantal GG niet zeer ver omlaag gebracht zal worden.

Met enkele foto's van eerdere bezoeken valt aan te tonen dat de huidige vegetaties geen goed ontwikkelde graslanden zijn, maar vegetaties die opschieten op kapotgelopen bodems waar de vegetatie en de wortelstelsels zwaar beschadigd zijn. Je zou kunnen stellen dat veel bodems 'geploegd' zijn door sterke betreding, maar na het ploegen is er geen zaaizaad ingestrooid, maar moeten de al aanwezige zaden zorgen voor herstel van de vegetatie. Over grote oppervlaktes is er sprake van tredvegetaties waarin ook veel akkerplanten voorkomen.

Eerste bezoek: 5 maart 2018

Afb.5: 5 maart 2018

Het vlak direct bij het begin van de Driehoek, waar op 5 maart de bodem compleet kapotgetrapt en kaalgegeten was. Hier is geen sprake van een grasland in winterrust, met een intacte wortellaag in een stabiele bodemstructuur, maar de bodem is door de zware betreding totaal omgewoeld, alsof er geploegd is.

Afb.6: 5 maart 2018

Op deze foto is te zien dat ook op de grote vlakte de begroeiing zeer minimaal was. Links vooraan zie je gras, waaraan je kunt zien dat in het begrazingsgebied door zware overbegrazing alles wat maar eetbaar is al lang op is, en de dieren dus al maandenlang honger lijden.

Afb.7: 5 maart 2018: Bodem nabij het begin van de Driehoek

Kaal gegeten vegetatie op een dichtgetrapte bodem zoals je die ook wel in slecht beheerde hertenparken ziet.

Afb.8: 16 maart 2018: Vegetatie in het Oostvaardersveld.

Ook in het Oostvaardersveld vindt zware begrazing plaats. Wat er aan gras is is kortgegeten, en de bedekking van de kale bodem is erg hoog.

Afb.9: 16 maart 2018: Nabij het Bezoekerscentrum aan de Kitsweg

Overal waar grote grazers bij bomen kunnen komen wordt de schors daarvan gegeten.

Afb.10: 16 maart 2018: Vanaf het wandelpad naar vogelkijkhut De Schollevaar
De Driehoek is in maart afgesloten, maar ook op enige afstand (met kijker) zie je de kale kapotgelopen bodems.

Afb.11: 26 maart 2018: Nabij de Praambult
Konikpaarden op de grote vlakte. De bodem is grotendeels onbegroeid, en er is nauwelijks iets te eten voor de GG. Rechts bij het spoor zie je dat er buiten het begrazingsgebied al enige vegetatieontwikkeling optreedt, en ook verderop lijkt er enige vegetatie op te komen, maar van een grasmat zoals bij het spoor is geen sprake, en overal zie je ook de bruine kale kapotgetrapte bodem. Zie pag.14 voor "het lage kijkhoek effect".

Een onderzoekje van de vegetatie met het Google Maps satellietbeeld

Afb. 12: De Oostvaardersplassen vanuit een satelliet (Google Maps Satelliet).

Het begrazingsgebied is goed herkenbaar, het donkergroene vlak in het hart van de afbeelding is met hekken afgezet en onbereikbaar voor de GG. Wat opvalt zijn de grote tintverschillen in het groen van de vegetaties. De meest grijsgroene tinten betreffen tredvegetaties met een zeer lage vegetatiebedekking, en kale bodem bedekt daar het grootste oppervlakte. De meest heldergroene delen, zoals het vlak ten noorden van de Praambult, betreffen vegetaties die veel dichter zijn (zie afb.56 op blz. 26), maar deze relatief dichte kruidenrijke graslanden beslaan slechts een gering oppervlakte. Het is aan te bevelen om zelf eens het hele gebied m.b.t. Google Maps Satelliet te bestuderen, want dat geeft veel inzicht in de vegetatiedichtheid van plek tot plek. Op veel vlakken zie je de bodem goed doorkomen. Zo is het vlakje precies rechts van de rechter aanduiding N702 een vegetatie die als meest gedegrademd is beschreven in het onderstaande (vegetatie 1, zie blz.17).

Afb. 13:.

Het meest zuidelijke puntje net rechts van de Sieradenbuurt is bekeken voor dit onderzoekje, en bestaat uit een zeer open tredvegetatie. Die tint komt over veel grotere delen in dit deel van het begrazingsgebied voor, en lijkt

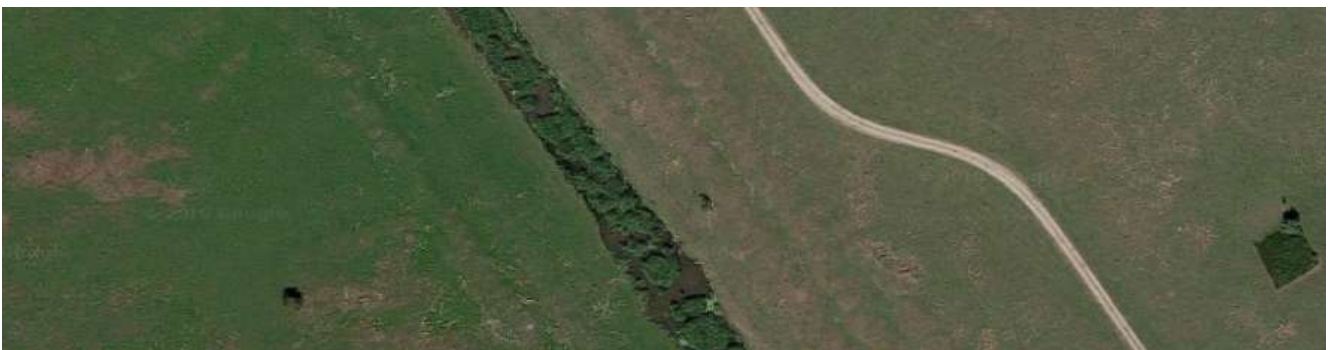
tot wel 30% van het hele begrazingsgebied te beslaan. Deze vegetatie levert nauwelijks voeding aan de GG en zou van het oppervlakte begrazingsgebied afgetrokken moeten worden.

Alleen kale bodems of alleen goed grasland?

Afb. 14: Google Maps, 1cm = 10m: strook land rondom uitkijktoren de Zeearend

Wie m.b.v. Google Maps Satelliet het begrazingsgebied goed bekijkt ontdekt dat beide perspectieven (een grote kale boel versus redelijk dicht begroeid met een ruig soort grasland met veel kruiden) kloppen, afhankelijk van waar je bent geweest. Maar wie zegt dat die kale bende alleen een relatief kleine hoek betreft heeft ongelijk en ruw geschat zit ik op zo'n 30% van het hele begrazingsgebied; en de (iets) dichtere begroeide delen beslaan misschien ook zo'n 30%, en alles daar tussenin. Ik weet niet precies wanneer (in welke maand; wanneer in het groeiseizoen) het satellietbeeld van Google Maps gemaakt is, maar ik krijg de indruk dat dat redelijk actueel is, en waar het echt helder groen wordt heb je de dichtste vegetatie. Mij valt wel op dat de zeer helder groene stukken slechts een zeer beperkt oppervlakte beslaan, en ik denk dat SBB graag haar gasten daar heen brengt. Ik denk dat wie tijd heeft zelf Google Maps Satelliet moet bestuderen, en dan eens moet kijken hoeveel oppervlak zeer kaal (licht bruin/grijs is, zoals delen van het gebied links van de Zeearend), en hoeveel oppervlakte dichtere begroeid is (zoals pleksgewijs rechts van de Zeearend). Het helder groene vlak net onder de Zeearend betreft een monocultuur Zwarte mosterd, iets wat je op allerlei vlakken in het hele gebied aantreft. De bomen, bossen en rietlanden kun je goed onderscheiden op het satellietbeeld, maar die zijn nu niet relevant.

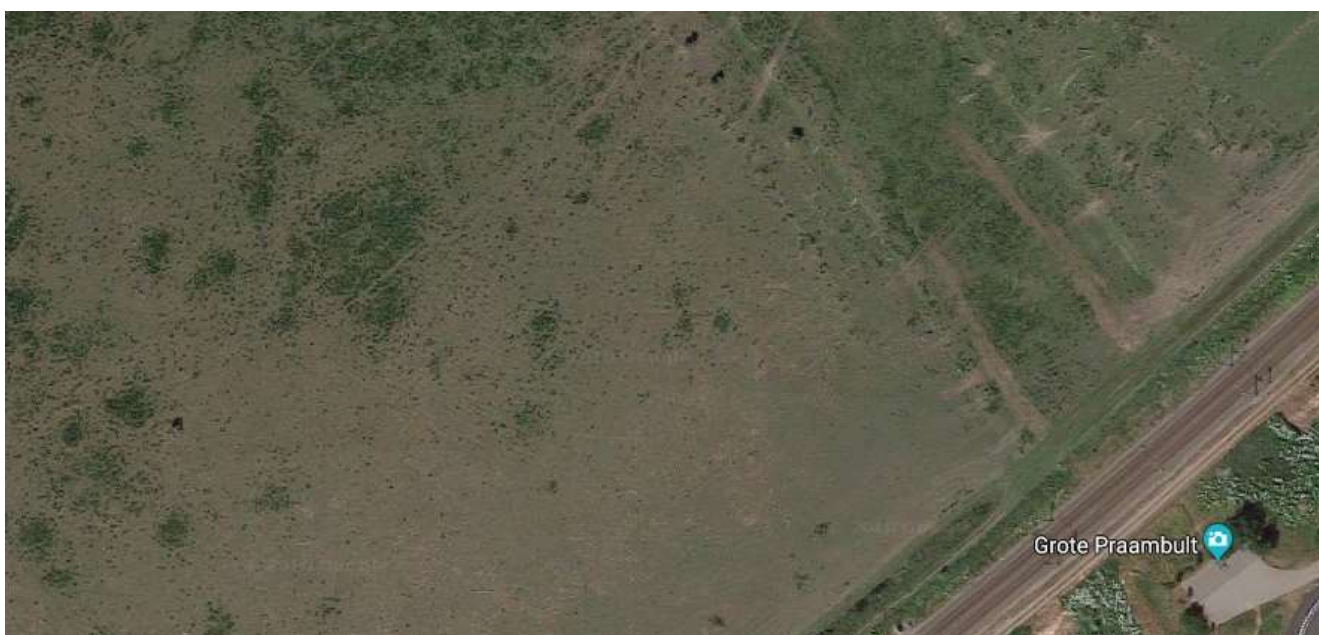
Afb. 15: Google Maps: 1cm = 10m:

Van plek tot plek varieert de vegetatiedichtheid enorm. De meest grijsbruine vlakken zijn vrijwel onbegroeid, en daar is de productie van voedsel nihil. De vegetatie links ziet er beter uit, maar de tint duidt ook op veel kruiden en mogelijk zelfs veel Zwarte mosterd. (zie afb.14 voor een monocultuur daarvan ten zuiden van de Zeearend)

Fig. 16. Uitsnede uit satellietbeeld Google Maps. 1 cm. = 10m.

Je ziet grote verschillen in kleur die samenhangen met de dichtheid van de begroeiing. Helemaal rechtsboven, ten noorden van de Praambult, zie je een favoriete SBB bestemming voor rondleidingen van veeartsen die komen kijken of er genoeg te eten is voor de grote grazers, midden onder iets waarvan SBB zal zeggen “dat er een overstroming is geweest” en dat het daarom zo kaal is daar. Iemand die niet weet waar hij is zal zeggen dat hij veel "gras" ziet als hij in dat helder groene vlakje loopt, en wat kritischer geest zal stellen dat er wel erg veel land is ondergelopen dan. Voor elk wat wils zullen we maar zeggen. Ik denk dat de kale vegetatiearme vegetaties overigens overheersen, en de productie is daar zo laag dat je die eigenlijk van het oppervlakte begrazingsgebied moet aftrekken, en dan is zelfs 1100 resterende dieren te veel. En voor de huidige aantallen lijkt me de productie ook aan de krappe kant, als je meeweegt dat ook de nog vegetatieve Jakobskruiskruid bijdraagt aan die heldergroene kleur.

Afb.17: Google Maps: Gebied dat de meeste bezoekers zien, direct ten noordwesten van de Grote Praambult.

Op afb.6 is te zien hoe kaal dit vlak was op 5 maart. De grijsgroene kleur toont een zeer open laagproductieve tredvegetatie, waar een belangrijk deel van het oppervlakte bedekt is met kale bodem.

Fig. 18:

Midden boven de Driehoek, waar grote delen van het oppervlakte bedekt zijn met kruiden zoals Zwarte mosterd, en waar de grassen een minderheid innemen. Dat geldt ook voor het Oostvaardersveld aan de rechterzijde van deze uitsnede. Door in te zoomen op Google Maps Satelliet kun je hier en daar de GG zien lopen, en ook zie dan overal de dode bomen liggen.

Fig. 19: Google Maps: 1cm = 10m.

Detail van het gebied net ten noorden van de Praambult, met rechts het meest groene deel van de begrazingsvlakte.

Enkele algemene opmerkingen over vegetatie

Groen is niet altijd gras

Op enige afstand kan een plek er zeer groen uitzien, en indien het dan om een lage grasmatachtige vegetatie gaat roepen mensen soms al snel dat er genoeg gras groeit. Maar je moet dan altijd wat beter gaan kijken, en in OVP ontdek je dan dat zelfs in de best uitzierende vegetaties zeker de helft en meestal meer van de planten uit kruidachtige soorten bestaat. Zo bleken in de zeer kortgegeten grazige vegetatie in de westelijk randzone (zie opn.4 & 5 op blz.19) mini-plantjes van Smalle weegbree de vegetatie te domineren. Op dit soort sterk betreden plekken vind je veel soorten die deze intensieve betreding kunnen weerstaan, zoals Grote weegbree en Zilverschoon. Waar de vegetatie minder intensief betreden wordt, zoals rond dode stammen, kunnen stikstofminnende ruigtekruiden zoals Grote brandnetel en Akkerdistel gaan domineren. Veel van deze planten worden gegeten door de GG, die uiteindelijk waarschijnlijk vanwege een chronisch voedseltekort alles eten.

Afb.20 & 21: 6 mei 2018:

Vegetatie in de Driehoek, die er mooi groen uitziet, maar die bij nadere beschouwing grotendeels uit Zwarte mosterd planten bestaat. Rietscheuten bedekken 1% van het oppervlak en andere grassen zijn vrijwel afwezig. Rond de vele dode bomen groeien hier veel ruigtekruiden, zoals Grote brandnetel en Akkerdistel.

Wat is grasland? Welk beeld hebben we daarvan in ons hoofd?

Het woord gras zal samenhangen met grazen, en grasland zal ooit begraasd land zijn geweest. Grasland associëren we met een dominantie van grassen, maar ook andere soorten worden gegeten, en in begraasd land kunnen dus ook kruidachtige planten groeien.

Wij zien koeien en paarden altijd op grasland met vooral grassen staan, en daarvan zijn de na ploegen ingezaaide raaigrasweilanden het meest voorkomend, en de dieren eten daar vrijwel alleen Engels raaigras. Maar in de natuur komt dat niet op die manier voor en daar zullen altijd vele soorten grassen en kruiden door elkaar groeien. Of een begraasd land dus geschikt is voor begrazing hangt dus niet alleen van de aanwezigheid en dominantie van grassen af. In OVP worden ook vele andere soorten gegeten, en per soort zou je moeten uitzoeken wat de voedingswaarde is, of er een giftige werking is, of het dier het lekker vindt etc. Ik heb dat nog niet kunnen uitzoeken. Maar de lage bedekking van grassen betekent dus niet automatisch dat er niets te eten zou zijn.

Wat wel de beschikbaarheid van voedsel sterk beperkt is de lage bedekking van de vegetatie, met veel kale bodem ertussen, de geringe hoogte en omvang van de (eetbare) planten en de aanwezigheid van giftige planten die niet gegeten worden en die concurreren om ruimte met de wel gegeten planten. Waar veel Jakobskruid en Zwarte mosterd groeien neemt de beschikbaarheid van voedsel evenredig sterk af.

Beeldvorming m.b.t. graslanden

Afb.22: 27 mei 2018, kruidenrijk (en soortenrijk) grasland in Wageningen

Dit zijn graslanden uit klasse 16 (Klasse van de matig voedselrijke graslanden). Indien de begrazing niet zo extreem was zouden dit soort graslanden ook in OVP kunnen voorkomen. Grassen als Glanshaver, Kroppaar, Gestreepte witbol en Beemdlangbloem komen veel voor met een hoge bedekking. Deze grassen domineren de vegetatie, maar er groeien behoorlijk wat kruidachtige planten in dit soort bermen en slootranden, zoals Pinksterbloem, Scherpe boterbloem, Veldzuring, Rode klaver en Gewone hoornbloem.

Afb.23: 23 mei 2018, hooiland met nabeweiding door paarden, Weerterbos

Grassen domineren in dit ooit ingezaaide grasland, waarin zich na jaren ook diverse kruidachtige planten hebben gevestigd.

Onderzocht wordt of vergelijkbare graslanden in OVP aanwezig zijn.

1. Zijn er vlakken waar veel soorten uit vegetatie klasse 16 (klasse van de matig voedselrijke graslanden) voorkomen?
2. Zijn er vlakken met een dichte vrijwel gesloten vegetatie waarin eetbare grassen domineren?

Afb.24: 23 mei 2018, paardenwei, Weerterbos

Het grasland in een paardenwei is vaak kort gegraasd, en de grasmatt is ook daar lang niet altijd heel dicht. Deze vegetaties worden, indien ze op wat meer voedselrijke bodems liggen, vaak als Kamgrasweiden aangeduid, met een groot aantal grassen, zoals Engels raaigras, Ruw beemdgras, Gewoon struisgras, Veldbeemdgras, Gewoon reukgras, Timotheegras, Kropaar en Goudhaver. De meest voorkomende kruidachtige planten in dit soort graslanden zijn Witte klaver; Madeliefje; Paardenbloem; Gewone hoornbloem, Scherpe en Kruijpende boterbloem, Veldzuring en Vertakte leeuwentand. Deze vegetatie zou zich kunnen ontwikkelen in grote delen van OVP indien de begrazingsdruk niet zo extreem zou zijn, waardoor de vegetatie en bodem kapot gaan en er tredvegetaties ontstaan die veel soortenarmer zijn, en waarin de grasmatt geheel verloren gaat.

Het lage kijkhoek effect

De grote vlakte is hermetisch afgesloten, en grote delen kun je alleen vanaf de rand met een veldkijker bestuderen. Op grote afstand lijkt de vegetatie dan soms grijsgroen tot groen, wat de indruk kan geven dat het om een redelijk dichte vegetatie zou gaan. Maar dat is gezichtsbedrog. Door de lage kijkhoek waarin je de vegetatie ziet komen de planten achter elkaar te staan en zie je de open ruimte ertussen niet. De grijsgroene kleur op grote afstand is het effect van de openheid van de vegetatie, waardoor de bruinige bodemkleur in de totaalkleur meespeelt.

Afb.25 & 26: 23 mei 2018, Weerterbos

De middenberm met tredvegetatie lijkt op grote afstand dichtbegroeid te zijn, maar dat is gezichtsbedrog, en pas als je de vegetatie goed bekijkt zie je hoe open die is.

Productie en voedingswaarde

Grassen en andere soorten kunnen misschien snel groeien, maar hun volume en ook hun bladoppervlakte wordt nooit groot omdat iedere productie direct weer weggegeten wordt. Ik doe geen uitspraken over deze productie, want die zou ik dan eerst goed moeten meten, maar ik vermoed dat door het beperkte volume en bladoppervlakte van de planten de totaalproductie niet al te hoog zal zijn. Begrazing schijnt wel de groei te stimuleren, en men beweert dat op de rijke bodems van OVP de grasproductie enorm is. Maar of dat ook zo is wanneer de pollen zo kort en kaalgegeten zijn vraag ik mij sterk af. De kale bodemdelen tussen de planten produceren vanzelfsprekend al helemaal niets, dus de totaalproductie zal ruim lager zijn dan in een volwaardige graslandvegetatie.

Afb.27 & 28: 6 mei 2018: vegetatie aan het begin van de Driehoek

Op 5 maart maakte ik hier foto's (zie afb.3) van 100% kale bodems die gezien de vele pootafdrukken volkomen kapot getrapt waren. Twee maand later is daar een dichte monocultuur van Zwarte mosterd vegetatie opgekomen, waar geen begrazing lijkt op te treden (zie afb.3, het rechter egaal heldergroene deel). Het ziet er mooi groen uit, maar de productie van voedingsstoffen is nihil, omdat ze niet gegeten worden. Mogelijk dat de GG ook deze planten eten als de honger dat vereist. Hoe dan ook was de productie 0 in maart (zie afb.5), en tussen oktober en mei valt er op dit soort vlakken niets te halen voor de GG.

Afb.29 & 30: 6 mei 2018, vegetatie in de westelijke randzone

Vegetatie met Klein hoefblad, Akkerdistel (beide gegeten door de GG) en enige grassen, met name Straatgras en Ruw beemdgras. Op deze plek vond de hele winter begrazing plaats, maar omdat de GG nu uit deze randzone zijn gehaald kunnen zich hier kruidachtige planten goed ontwikkelen. De Edelherten die hier nog wel komen eten het gras kort, en die eten i.t.t. de Konikpaarden mogelijk de kruidachtige planten niet (?).

Vegetatietypen

In de vegetatiekunde heb je klassen (dat zijn de hoofdeenheden, zoals de Klasse van de vloedmerkgemeenschappen (22) of de Klasse van de wilgenbroekstruwelen (36). Er worden in Nederland 43 klassen onderscheiden. Daarbinnen heb je een ingewikkelde onderindeling die nu even niet van belang is, op het niveau van de associaties na, dat zijn de in het veld zichtbare eenheden, de ecosystemen, zoals bijvoorbeeld de Associatie van Engels raaigras en Grote weegbree (12Aa1). Als de vegetaties in het veld die je tot één van die associaties zou willen rekenen zeer soortenarm zijn, en typerende soorten ontbreken, en wanneer er ook nog sprake is van mengvormen van meerdere associaties, dan spreek je van rompgemeenschappen. Ik trof gisteren alleen rompgemeenschappen aan, en kenmerkende soorten van associaties heb ik maar weinig gevonden. In afb.53 op blz. 23-24 staat de tabel met alle soorten die ik vond, en op de plek waar ik deze vond. Als er een r of p staat wil dat zeggen dat ik die plant relatief weinig vond, een 3 staat voor een geschatte totaalbedekking tussen de 25 en 50% van het oppervlakte (zie legenda op blz.24).

Zie voor de volledige beschrijvingen van alle in het onderstaande genoemde vegetaties de twee KNNV-gidsen waarin alle vegetaties van Nederland kort worden beschreven. KNNV, 2010. Veldgids Plantengemeenschappen van Nederland en KNNV, 2015. Veldgids rompgemeenschappen.

In het onderstaande rangschik ik de in het begrazingsgebied aangetroffen vegetatietypen van de meest intensief begraasde en open ecosystemen naar de minst zwaar begraasde en dichte ecosystemen. Vaak komen deze vegetaties op korte afstand naast elkaar voor, en ook lopen de typen soms weer door elkaar heen, en grenzen zijn nooit scherp. Het is een poging om tot enige indeling te komen, maar overgangen en ook mengvormen komen in het veld voor.

Ik trof vegetaties aan uit de volgende vegetatie-klassen. Tussen haakjes enkele kenmerkende soorten voor de vegetatie-klassen die ik in OVP aantrof:

8 Riet klasse: (Riet; Wolfspoot; Rietgras) Ik bekeek alleen vegetaties op droogstaande bodems, dus ik vond maar erg weinig soorten uit deze klasse. Riet komt ook veel in strooiselruigten (klasse 32) voor.

12 Weegbree klasse (tred-gemeenschappen): betreden standplaatsen, al of niet tijdelijk overstroomt (Gewoon varkensgras; Schijfkamille; Straatgras; Grote weegbree; Fioringras).

30 Klasse van de akkergemeenschappen: (Melganzevoet; Echte kamille)

31 Klasse van de ruderaal gemeenschappen: (Bijvoet; Kruldistel; Speerdistel)

32 Klasse van de strooiselruigten op vochtige, voedselrijke standplaatsen (Haagwinde; Koninginnekruid)

33 Klasse van de nitrofiële zomen (Grote brandnetel; Kleefkruid; Hondsdraf; Look-zonder-look)

(37 Klasse van de doornstruwelen (Eenstijlige meidoorn; Sleedoorn; Roos soorten; Rode kornoelje)

1. De vegetatie van de grote vlakte (opname 3, zie tabel op blz. 23-24)

Afb.31 & 32 : De meest zuidelijke punt van de grote vlakte.

Ik kon maar op één punt de grote vlakte op, en vond daar een zeer open vegetatie (bedekking levende planten 40%, waarvan kruiden de helft, met zeer veel kale bodem) met soorten uit de klassen 12 (tredvegetaties) en 30 (akkerplanten). De plantjes waren alle zeer kort afgegeten (max. 1 cm hoog), en maar twee soorten (Zilverschoon en Grote ereprijs) stonden in bloei. Met de kijker kon ik ook op een paar andere plekken wat soorten opschrijven, en ik ben er vrij zeker van dat de grote vlakte nergens uit echte graslanden bestaat, en dat de punten die ik zag representatief zijn voor het grootste deel van de grote vlakte. Soorten die ik opschreef waren (tussen haakjes: kenmerkend voor klasse):

Klasse 8: Riet

Klasse 12: Zilverschoon; Straatgras; Ruw beemdgras; Gewoon varkensgras;

Klasse 30: Grote ereprijs; Melganzevoet; Melkdistel; Echte kamille;

Klasse 31: Akkerdistel

Niet typerend voor bepaalde klasse: Gewone klit; Herderstasje

Afb.33: 20 maart 2018: Kortgegeten vegetatie in de zuidelijke punt van de grote vlakte.

Riet was overall zeer sterk aangegeten en nergens vond ik meer dan wat zeer korte scheuten.

Afb.34.: Google Maps, 1cm = 10m: Vegetatie 1: net noordoost van alleenstaande boom middenin

Afb.35: Google Maps, 1cm = 10m: Vegetatie 2, het vlak tussen de twee paden

Afb.36: Google Maps, 1cm = 10m: Vegetatie 3 (rechts op eiland) en 4 (links nabij de bomen aldaar)

2. Vegetaties direct buiten de grote vlakte (opname 4 en 5, zie tabel blz. 23-24)

Afb.37 & 38: Plek met een grote bedekking van vooral Straatgras en Smalle weegbree (opname 4)

Afb.39 & 40: Iets verder naar het westen, met o.a. veel Akkerdistel, Klein hoefblad en Zilverschoon (opname 5)

Deze zeer open stukken zijn vergelijkbaar met de wat dichtere vegetaties op de grote vlakte. Voor een wandelaar ziet zo'n vegetatie er vanaf een afstand en zonder veldkijker uit als een zeer kortgegeten (hoogte max 2 cm.) en open grasland, maar als je goed kijkt zie je dat kruidachtige planten domineren, en dat de grassen maximaal 20-30% van het oppervlakte innemen, en de kruiden 40-60%. Ook hier veel soorten die kenmerkend zijn voor tredgemeenschappen (12) en akkergemeenschappen (30), op de iets dichter begroeide stukken aangevuld met soorten van ruderaal plaatsen (31), strooiselruigten (32) en nitrofiële zomer (33). Soorten die ik opschreef waren: Straatgras (12); Kruipende boterbloem (12); Krulzuring (12); Smalle weegbree (14: schrale graslanden); Grote ereprijs (30); Echte kamille (30); Melkdistel (30); Bijvoet (31); Speerdistel (31); Koninginnekruid (32); Grote brandnetel (33); Ridderzuring (33); Klein hoefblad en Gewone hennepnetel. Op nattere condities wijst Wolfspoot (8).

3. Plekken waar Zwarte mosterd de vegetatie domineert (opname 7, zie tabel op blz.23-24)

Afb.41 & 42 : 6 mei 2018, nabij Jac. P. Thijssseplaats: Vegetatie waarin Zwarte mosterd domineert

Op veel terreindelen is Zwarte mosterd de vegetatie geheel gaan domineren. Dat is op meerdere vlakken in de randzone het geval, en er is geen ecologische reden om aan te nemen dat dat ook niet in de grote vlakte optreedt. Daar zijn ook stukken waar Jakobskruiskruid is gaan domineren, en dat vindt zijn oorzaak in het concurrentievoordeel dat deze twee soorten hebben omdat hun concurrenten wel gegeten worden. Maar het kan zijn dat de honger zo enorm is dat ook deze soorten worden gegeten, of althans in het najaar de afgestorven resten ervan. Dit kan de oorzaak zijn van het gegeven dat op afstand de grote vlakte er zo compleet kaalgegeten uitziet, zonder overblijvende dode delen van afgestorven planten van het jaar ervoor. In de bekeken vegetaties bedekten de kruiden, en met name Zwarte mosterd, 85% van het oppervlakte en Riet 5%. Alle andere soorten kwamen in lage aantallen voor. Ook hier weer dezelfde combinatie van klassen waarvoor de soorten kenmerkend zijn. Ruw beemdgras (12); Straatgras (12); Kruipende boterbloem (12); Smalle weegbree (14); Zwarte mosterd (30); Grote ereprijs (30); Haagwinde (30); Heermoes (30); Herik (30) Akkerdistel (31); Grote brandnetel (33); Gewone hennepnetel; Riet (8)

4. Open bos, met houtwallen en open grazige stukken (opname 6, zie tabel op blz.23-24)

Afb. 43 & 44: 20 mei 2018.

Links een cirkelvormige hoop oude bomen en takken, recht kaal- en kortgegeten Sleedoorn en Eenstijlige meidoorn. Ook de stam van de populier is aangegeten. Overal in het gebied zijn de stammen en takken van wilgen aangegeten, en ook de stekelstruiken zijn sterk aangegeten.

Afb.45 t/m 48:

Typisch beeld van de vegetaties in de westelijke randzone, waar momenteel geen Konikpaarden en Heckrunderen meer lopen, waardoor de vegetatie de kans krijgt zich te herstellen. Deze vegetatie lijkt ruiger en hoger dan wat je met de kijker op de grote vlakte ziet groeien, maar er is geen reden om aan te nemen waarom deze vegetatie uit andere soorten zou bestaan dan de vegetatie op de grote vlakte. Kruidachtige planten bedekken hier ongeveer 30% van het oppervlakte, grassen ongeveer 20% en kale bodem bedekt hier ongeveer 50%. Ook hier een vegetatie met elementen van een tredvegetatie (klasse 12) met veel akkerplanten (klasse 30), en verder veel soorten die overal massaal groeien op zeer voedselrijke en stikstofrijke bodems.

Ook hier weer ongeveer dezelfde combinatie van soorten en klassen waarvoor de soorten kenmerkend zijn.

Klasse 8: Riet; Rietgras;

Klasse 12: Ruw beemdgras; Straatgras; Fioringras; Kruipe boterbloem;

Klasse 14: Smalle weegbree;

Klasse 16: Kroppaar; Paardenbloem;

Klasse 30: Zwarte mosterd; Grote ereprijs; Haagwinde; Heermoes; Herik; melkdistel;

Klasse 31: Akkerdistel; Bijvoet;

Klasse 32: Koninginnekruid;

Klasse 33: Grote brandnetel; Kleefkruid;

Klasse 37: Eenstijlige meidoorn;

En verder: Gewone hennepnetel; Gewone bereklauw; Herderstasje; Witte klaver; Canadapopulier; Braam

5 Natte strooiselruigte (opnamen 1 & 2) , zie tabel op blz. 23-24.

Afb.49 & 50: 20 mei, natte strooiselruigte in de westelijke randzone

Waar de begrazingsdruk iets lager is omdat de grote grazers er nu niet meer komen kunnen Riet, ruderaal soorten en soorten van natte strooiselruigten en nitrofiële zomen opkomen: Riet (8); Ruw beemdgras (12); Krulzuring (12); Smalle weegbree (14); Paardenbloem (16); Scherpe boterbloem (16); Zwarte mosterd (30); Grote ereprijs (30); Akkervergeet-mij-nietje (30); Akkerdistel (31); Bijvoet (31); Koninginnekruid (32); Grote brandnetel (33); Kleefkruid (33); Ridderzuring (33); Gewone hennepnetel; Klein hoefblad.

Deze vegetaties bestaan dus uit rompgemeenschappen uit klasse 32 (strooiselruigten) en vormen geen gemeenschappen uit de Riet klasse. De laaggelegen natte oevers en de zeer natte delen van OVP met rietlanden heb ik niet bekeken.

Afb.51 & 52: 6 mei: kapot gegeten rietkraag (links) & 20 mei: stuk rietland in de Driehoek

Kapot gegeten rietkraag nabij de J.P. Thijsseweg (links), en kleine stukjes rietland in het water in de Driehoek. Deze Rietlandjes zijn niet onderzocht. De Grote grazers eten graag jonge scheuten van het Riet, en van deze rietkragen blijft niets over, wat zeer nadelig is voor rietvogels als Grote en Kleine karekiet, Rietzanger, Baardmannetje en Blauwborst. De overbegrazing heeft een zeer negatief effect op diverse vogelsoorten.

VvN - Rompgemeenschap (Zie KNNV, 2015, Veldgrids Rompgemeenschappen)		Syntakon waarvoor de soort het meest typerend is.		Rompgemeenschap waarvoor de soort het meest typerend is.		Opn. 1: Rietland/Ruigte	Opn. 2: Brandnetel/Rietruigte	Opn. 3: Begin grote vlakte + los	Opn. 4: Zeer kort grasland	Opn. 5: Ruig grasland	Opn. 6: Open bos met ruig grasland	Opn. 7: Veld Zwarte mosterd	Opn. 8: Oever bij grote vlakte	2018-05-06 = Totale soortenlijst	2018-05-20 = Lijst S1	2018-05-20 = Lijst S2	2018-05-20 = Lijst S3
Aantal soorten in opn.				18	8	11	5	19	23	13	14	24	35	23	34		
Akkerdistel		31RG8		2a	1			2m	2a	1	p		2a	2b	2m	2b	
Akkermelkdistel	30A													p	p		
Akkervergeet-mij-nietje	30			p	r												p
Braam									p					p			
Bijvoet	31Ca			p				2a	p				p	p	p		
Canada populier									p								
Duizendblad														r			
Echte kamille	30					2a	p	2a				2b		2m		2m	
Eenstijlige meidoorn	37Ac3							1	p					p	1	2m	
Fioringras	12Ba								p								
Fluitekruid		33RG2												r			
Gewone bereklauw										r				r	p		
Gewone es	43													p			
Gewone hennepnetel				2a				p	2m	1				2m	2m	1	
Gewone hoornbloem	16															r	
Gewone klit						p											
Gewone smeerwortel	32												p			1	
Gewone vlier	37												p	p		p	
Gewone vogelkers	43Aa												r			p	
Gewoon varkensgras	12Aa					r									r		
Grauwe wilg	36Aa2													p			
Grote brandnetel	33	33RG1		3	3			2m	2a	2m			2b	2a	2b	2a	

	VvN	Romp	Opn.1	Opn.2	Opn.3	Opn.4	Opn.5	Opn.6	Opn.7	Opn.8	6 mei	lst.1	lst.2	lst.3
Grote ereprijs	30Ab1		p		2a	r			p				p	r
Grote weegbree	12										p		p	p
Haagwinde	32	32RG5							p		r	p		p
Hazelaar												p		
Heermoes	30								p		p	p		p
Herderstasje					r			r		r			p	
Herik	30							1	p				p	
Hondsdrif	33			r							p	p		
Hondsroos	37Ac3										r	r		
Jakobskruiskruid		16RG20								p	p			
Kleefkruid	33		p	2m				p			p	1	p	1
Klein hoefblad			2a			p	2m			p	2b	1	p	1
Koninginnekruid	32	32RG3	p				p	p			p	p		1
Kropaar	16B							2a				p		
Kruipende boterbloem		12RG7				r	r	r			p	p	r	p
Kruidistel	31						p						r	r
Krulzuring	12Ba1		r				p			p				
Look-zonder-look	33Aa4													p
Madeliefje	16Bc											r		
Melganzevoet	30				p									
melkdistel (gekr./gew.)	30Ab				p	r	1	p						r
Moerasspirea	32Aa1										r			
Paardenbloem	16B		p					p			r		p	p

	VvN	Romp	Opn.1	Opn.2	Opn.3	Opn.4	Opn.5	Opn.6	Opn.7	Opn.8	6 mei	lst.1	lst.2	lst.3
Ridderzuring		33RG5	p	p			p					p		
Riet	08Bb4		3	3	2a			1	2a	p	2a	2b	2b	
Rietgras	8	08RG6						p						
Rode klaver	16													r
Rode kornoelje	37													r
Ruw beemdgras		12RG9	p	1	2a			1	p	2m		2m	p	1
Scherpe boterbloem	16		p									p		r
Sleedoorn	37										p		p	p
Smalle weegbree		14RG20	p			2b	2b		r	2a	1	p	p	2m
Speerdistel	31						r				r			
Spiesmelde	29Aa3												2m	
Straatgras	12				2a	2b	2b	p	p	2a				1
Schietwilg	38	43RG06												p
Voederwikke												r		
Voszegge												r		
Watermunt	9	09RG11								1				
Wegedoorn	37Ac3													r
Witte klaver								p						
Wolfspoot	8						p			1	p			p
Zachte ooievaarsbek												r		
Zeegroene rus		12RG4										r		
Zilverschoon	12				1		p			1				r
Zomereik												p		
Zwarte mosterd		30RG09	p					3	3	1	2m		2b	3

Afb. 53: Tabel met alle op 6 en 20 mei gevonden soorten (69), op alfabetische volgorde.

In kolommen 2 en 3 staan de "syntaxa" waarvoor de soort als kensoort is aangegeven, daarna volgen 8 kolommen met opnamen die ik op 20 mei maakte, en daarna 4 lijsten, waarvan de eerste alle soorten die ik op 6 mei vond in het hele gebied, en daarna drie lijsten van alle soorten uit 3 deelgebieden (1.: gebied in de buitenrand ten zuiden van de Oostvaarder tot aan het spoor; 2: gebied nabij de J.P. Thijssesweg tot aan het water dat de grens van het moeras vormt, en 3: Omgeving bezoekerscentrum aan de Kitsweg en de Driehoek.

Verklaring tekens:

r: heel weinig; p: hier en daar enkele ex.; 1: regelmatig voorkomend; 2m: massaal aanwezig, maar minder dan 5% bedekking; 2a: 5-12,5% bedekking van het gehele gebied; 2b: 12,5-25% bedekking van het gehele gebied; 3: 25-50% bedekking van het gehele gebied (alleen Zwarte mosterd in twee opnamen en in de Driehoek, waar het op diverse plekken monocultures vormt en ook meer verspreid zeer veel voorkomt).

Foto's genomen op 26 mei in verschillende delen van het begrazingsgebied

Eind mei plaatsten twee personen een serie foto's die zij in het afgesloten deel van OVP-gebied maakten. Als aanvulling op mijn eigen beschrijvingen heb ik daarvan enkele foto's goed bekeken.

Een tocht over de meest open en meest kapotgetrapte bodems en vegetaties

Enkele personen hebben rond 25 mei een lange tocht door delen van het OVP gebied gemaakt, en hebben daar een serie foto's geschoten. Deze foto's, voor zover ze op Facebook zijn geplaatst, heb ik allemaal goed bestudeerd, en er zijn twee representatieve foto's uit iedere serie in dit verslag opgenomen.

Alle foto's uit deze serie geven vrijwel hetzelfde beeld als wat ikzelf in het zuidwestelijke hoek van OVP zag (zie afb.31 & 32, vegetatie 1). Op de foto's is niet herkenbaar welke soorten er groeien, maar alle kenmerken van bodem en vegetatie die ik zelf constateerde zijn zichtbaar. De foto's zijn genomen op de laaggelegen vaak zeer natte delen van het gebied, die regelmatig zeer nat zijn, zeker na regen, en waar jarenlange betreding en

intensieve begrazing geleid hebben tot een zeer open tredvegetatie, zeer waarschijnlijk met soorten die genoemd zijn in de beschrijving van vegetatie 1. De bodem is dermate dichtgetrapt dat ook zonder betreding het jaren kan duren voordat zich daar een volwaardige grasmat die je als grasland zouden kunnen aanduiden zal ontwikkelen. Voor de GG is er vrijwel geen voedsel te halen. Mogelijk lopen ze periodiek over deze vlakken een op zoek naar ieder eetbaar sprietje en daarbij ook iedere rietscheut weg etend, wat hun enige doel in het leven is, om daarmee deze vlakken open te houden voor de ganzen.

Deze vegetaties bedekken grote delen van het begrazingsgebied en moeten in mindering van het begraasbare oppervlakte worden gebracht, omdat ze simpelweg niets eetbaars leveren.

Afb.54 & 55: eind mei genomen

Foto's ergens op de grote vlakte, op een plek die representatief is voor grote delen van de grote vlakte.

Een tocht met de boswachter naar goed ontwikkelde delen van het gebied.

Op 26 mei maakte iemand anders een tocht met de boswachter door het hele gebied waarbij de mooiste plekken bezocht werden. De daar gemaakte serie foto's heb ik bestudeerd, en daarvan heb ik twee representatieve foto's in dit rapport opgenomen.

Deze foto's geven het beeld dat ik kreeg op de iets meer begroeide delen in de randzone, maar kruidachtige soorten een kans krijgen om enige omvang te krijgen. Diverse foto's zijn genomen op een iets reliëfrijker en iets hoger gelegen deel van de grote vlakte, waardoor de bodems mogelijk wat droger zijn dan de bodems in de lagere delen van het terrein. Ook hier is geen sprake van graslanden in de eigenlijke zin van het woord, en lijken soorten van akkers en natte strooiselruigten de vegetatie te domineren. Het gaat hier zeker niet om raaigrasweiden, maar omdat hier in de tijd dat dit nog beweide graslanden waren Engels raaigras is uitgezaaid kan het zijn dat die soort nog een zeker aandeel in de vegetatie heeft, maar van anderen hoorde ik dat ook Jakobskruiskruid sterk vertegenwoordigd is in dit deel van het gebied. Omdat die soort nu nog niet bloeit lijkt de vegetatie erg groen, maar dat is geen gras maar een kruidenvegetatie.

Afb.56 (links): eind mei, kruidenrijke graslanden net ten noorden van de Praambult.

Op het satellietbeeld is te zien dat het hier om de dichtste “kruidenrijke graslanden” gaat die er in het OVP-gebied te vinden zijn. Op de foto is niet te zien welke soorten deel van de vegetatie uitmaken, maar daar de GG ook allerlei kruiden eten lijkt hier in dit vlak genoeg voedsel aanwezig te zijn voor de GG. Hoeveel ha. dit soort dichte graslanden beslaan is niet gemeten, maar gezien het algehele beeld op de satelliet is dat niet erg veel. Overigens lijkt hier bodemmateriaal opgebracht te zijn, het reliëf is geheel anders dan de lager gelegen vlakken waar de begroeiing veel opener en kruidenrijker is. Op de achtergrond bevinden zich ook “duintjes-achtige” landvormen, die op het satellietbeeld wit zijn. Het andere bodemmateriaal kan er toe leiden dat de bodem iets droger is in de winter. Of dit andere bodemmateriaal is opgebracht weet ik niet zeker, het kan zijn dat er in de voormalige Zuiderzeebodem ook zandiger delen waren.

Afb.57 (rechts) : Vegetatie die sterk lijkt op die in de Driehoek, met dode en aangegeten bomen

Op deze foto zie je een vegetatie zoals die in de Driehoek overal te vinden is. Het gras is zeer kort gegeten, er groeien soorten zoals Akkerdistel, er liggen omgevallen bomen en je ziet vraatsporen op de stam van de liggende boom. Ook zie je hoe SBB gevoederd heeft, door de hooibalen als stapels bijeen te houden. Op de voorgrond een zeer open tredvegetatie.

Conclusies

Een sleutelfactor in de beoordeling of het gebied voldoende voedsel levert voor de grote grazers is de mate waarin de actuele vegetatie gegeten wordt en ook voldoende voedingswaarde heeft. Mogelijk onder druk van de aanwezige soorten eten de grote grazers een breder spectrum aan soorten dan ze op een goed ontwikkelde en beheerde paardenwei eten, en mogelijk verleggen de dieren hun grenzen daarin zover dat ze ook giftige planten gaan eten, uit pure wanhoop en extreme honger. Nergens zie je oude planten van het vorige jaar, en alle bomen en struiken zijn weg, dus je kunt stellen dat de dieren alles wat ze maar vinden uiteindelijk ook opeten, of dat nu gezond is of niet. Ik kan de effecten daarvan niet beoordelen, dat laat ik aan een dierenarts over. Zo weet ik niet of het eten van Jakobskruid, mogelijk pas lang nadat dat uitgebloeid en afgestorven is, schadelijk is, en hetzelfde geldt voor de Zwarte mosterd, waarvan de bladeren mogelijk toch gegeten worden. De zaden zijn giftig, maar of dat ook voor de bladeren geldt heb ik niet kunnen ontdekken.

Op 6 mei, en opnieuw op 20 mei, heb ik twee keer ongeveer een half uur bij een groepje Konikpaarden in het gebied “de Driehoek” gestaan, en gekeken wat ze aten en hoe ze zich gedroegen. Zij aten naast het weinige gras dat daar groeit ook Akkerdistel, Klein hoefblad, Gewone smeerwortel, Heermoes en een paar andere kruiden, waar ze overduidelijk op af gingen, maar ze meden Zwarte mosterd en Jakobskruid, maar aten de kruiden daartussen in wel op. Omdat ze dat altijd doen (ze mijden giftige en smerig smakende soorten als dat

even kan) gaan die laatste twee soorten vanzelf domineren, hun concurrenten worden opgegeten en dat geeft ruimte.

Jonge rietscheuten zijn een favoriete voedingsbron van GG en overal waar zij erbij kunnen is het riet tot op de grond afgegeten. In de open begraasde delen zijn alle rietscheuten opgegeten. Alleen tussen de zeer dichte velden met Zwarte mosterd staan wel overal rietscheuten, die niet gegeten worden door de grazers omdat daar vanwege de dominantie van Zwarte mosterd niet komen.

Ook op de grote vlakte met de daar dominante tred- en akkergemeenschappen (12 en 30) worden alle rietscheuten opgegeten. Riet zou dus wel eens kunnen opschieten waar geen begrazing plaatsvindt, mede vanwege stinkende en oneetbare soorten (theorie). Ook rond een kadaver dat ik op 20 mei opnieuw bezocht is er een krans van hoogopschietende kruiden, met o.a. veel Zwarte mosterd opgeschoten. Bij een dermate hoge begrazingsdichtheid wordt al het meer of minder eetbare opgegeten, en waar je dus nog dichte vegetaties vindt is dat omdat de grazers het betreffende spul "niet te vreten" vinden, zelfs als ze extreme honger hebben. Zo bleken zelfs de toppen van stekelige bramen, Eenstijlige meidoorns en Sleedoorn opgegeten te worden. De honger van de GG op de grote vlakte is dermate groot dat ze daar alles eten, waardoor deze vlakte er compleet kaal uitziet.

De enorme overbevolking op de grote vlakte (daar hebben we het over, niet over het moeras) heeft er na jaren wanbeheer (geen beheer; "natuurlijk proces") toe geleid dat de vegetatie daar alle kenmerken heeft van een combinatie van tredgemeenschappen (12) en akkergemeenschappen (30). Na jaren is de bodem op veel plekken compleet dichtgetrapt, wat leidt tot tredgemeenschappen, of zelfs zo vaak kapot getrapt dat dat het effect van oppervlakkig ploegen heeft, waardoor je akkergemeenschappen krijgt. Door de enorme bemestingsdruk (van GG en ganzen) is de bodem zwaar overbemest, en groeien er alleen stikstof tolererende en behoevende soorten. Op de grote vlakte zag ik met de kijker veel Akkerdistel (wordt wel gegeten door de paarden zag ik, maar toch blijft er veel staan, ik zoek nog en verklaring) en ook Zilverschoon, een zeer kenmerkende soort voor sterk betreden plaatsen.

Mijn eindconclusie is dat je in het OVP-begrazingsgebied GEEN graslanden hebt, maar alleen vegetaties met kenmerken van tredgemeenschappen (12) en akkergemeenschappen (30).

Daar waar in de randzone de begrazingsdruk iets minder is vind je soorten van ruderaal gemeenschappen (31), strooiselruigten (320 en nitrofiële zomen (33)). Soorten van klasse 37, het doornstruweel met diverse stekelige struiksoorten, is in het hele gebied nergens dominant aanwezig, en je vindt daarvan alleen fragmenten en kort afgegeten exemplaren. Nu is dat eigenlijk ook meer een gemeenschap van de duinen en de drogere delen van Nederland, en niet van kleibodems, en dat kan verklaren, naast de begrazingsdruk, waarom deze gemeenschap slecht uit de verf komt. Het open parklandschap dat de ontwerpers van OVP voor ogen hadden is misschien ook wel weinig kansrijk vanwege de ongeschikte kleiige bodem voor dat type, en zou vml. ook bij lagere begrazingsdruk zeer incompleet blijven wat betreft soortensamenstelling. Een aantal van de struiksoorten die tot dit type behoren lijken aangeplant te zijn, net als de Hazelaars en de Zomereiken, wat vanzelfsprekend een slechte start is voor een "natuurlijke ontwikkeling" naar een complete plantengemeenschap.

Geen grotere degradatie denkbaar.

Het begrazingsgebied in OVP is een gebied waar de toch al rijke kleibodem, in combinatie met een enorme mestgift (GG en ganzen samen) en een zeer hoge begrazingsdichtheid, geleid heeft tot de meest gedegradeerde vegetaties die je je maar kunt voorstellen. Een compleet uitgeleefd gebied, dat botanisch niet interessant is (geen bijzondere soorten; geen rode lijst soorten en geen N2000-doelsoorten gezien in de randzone !!!) en waarvan de vegetaties nooit goed onderzocht zijn omdat er geen vegetatiekundige was die er

interesse in had, omdat het de vegetaties zijn die je overal op het platteland aantreft, rond veestallen, in verwaarloosde paardenweitjes, in stikstofrijke bermen langs paden en wegen in kleigebieden, in zeer voedselrijke wilgenbossen etc. etc. De grote vlakke heeft het karakter van een compleet uitgeleefde "wei", en vanwege de enorme hoge aantallen Grauwe ganzen kun je ook een vergelijking maken met de vegetatie rondom een pluimveebedrijf.

Graslanden?

Ik heb in het begrazingsgebied GEEN graslanden in de ware zin van dat woord aangetroffen. In OVP heb je geen graslanden. Het kan zijn dat ver buiten het zicht vanaf de rand er meer dichtbegroeide en grazige vlakken zijn, maar er is geen enkele reden om dat aan te nemen, daar er nergens hekken staan, en de bodem relatief eenvormig is. Ook op een paar hoogtes die je vanaf de Praambult kunt zien lijkt geen vegetaties van betekenis te groeien.

Voldoende productie voor de grote grazers?

Vanzelfsprekend is mijn onderzoekje summier, en heb ik niet het hele gebied gezien, maar gezien de soortensamenstelling en de structuur van de vegetatie, in combinatie met de nog altijd hoge dichtheden van GG, kan ik mij niet voorstellen dat er voldoende voedsel op de grote vlakke is. De Konikpaarden in de Driehoek leken permanent door te eten, en aten ook allerlei kruiden, en ik moet onderzoeken of de kruiden die zij aten voldoende voeding geven. Overal waar gegraasd werd waren de rietscheuten opgegeten, en waar die scheuten groeien komen de grazers niet, vanwege de Zwarte mosterd die daar domineert. Waar zich eenmaal dicht rietland heeft ontwikkeld lijken de grote grazers ook niets meer te eten te hebben.

Extra foto's

Foto 1

Zo ver het oog reikt zie je een bruingroene vlakke, die op het eerste gezicht een zeer open grasland lijkt. Maar als je goed kijkt zie je vooral veel kruidachtige planten, de zeer kort gegeten grassen bedekken rond de 20% maximaal, de kruiden ook zo'n 20%, de dode grassen idem en de kale bodem 40%. Wat ook opvalt is het compleet ontbreken van staande oude dode planten, wat het normale beeld is in verwaarloosde graslanden. Ook de ruigtekruiden en het Riet ontbreken, maar er liggen wel veel dode rietstengels.

Foto 2

Een plek als andere, ik heb een hele serie, maar dat wordt wat saai. Enkele opschietende rietscheuten, zo'n 20% kort gegeten gras, en verder een mengsel van kruiden van tredgemeenschappen en akkergemeenschappen.

Foto 3

Een wereldberoemd "natuurreservaat" waar je niet in mag vanwege de "kwetsbare natuur". Verstoring van de wilde dieren zal ook een reden zijn waarom het gebied hermetisch is afgesloten. Met name de grote grazers zouden eens wat onrustig kunnen worden, en de Grauwe ganzen zouden misschien wel moeten opvliegen met hun buik vol gras. Een N2000-gebied, een open parklandschap, dat zie je zo, vooral dat open.

Foto 4

Dit is een rompgemeenschap met kenmerken van een tredvegetatie (12) en een akker (30). Je zou van een uiterst verwaarloosde paardenwei kunnen spreken. Je ziet o.a. Straatgras, Grote ereprijs en Echte kamille. Overal schiet Riet op, maar dat wordt overal direct opgegeten en schijnt erg lekker te zijn. Daarmee houden de

grote grazers de vegetatie open voor het fokken van Ganzen, heel veel ganzen. Van dit soort vegetaties leven nu nog zo'n 2000 grote grazers.

Foto 5

20 mei 2018: Vanaf de rand lijkt de vlakte groen (zie "lage kijkhoek effect" op blz.14), maar als je goed kijkt zie je veel onbedekte bodem, kapot gegeten struiken en bomen, en de afwezigheid van Riet en andere hoger opschietende soorten. Rechts voor een aantal Grauwe ganzen met kuikens die tegen de bruine achtergrond nauwelijks opvallen. De open vegetatie met de ganzen erbij geven de indruk van een pluimveebedrijf.

Foto 6

6 mei 2018. Grote delen van het begrazingsgebied zijn bedekt met een zeer kort gegeten open vegetatie waarin een mengsel van grassen en kruidachtige platen groeit. Er groeien grassen, zoals Straatgras, Ruw beemdgras en Kropaar, maar de vegetatie is het best te vergelijken met een zwaar betreden vegetatie zoals je die ook in de zwaarst bereden en betreden bermen van wegen vindt.